Partea a 2-a: Informații suport

1. Întrebări frecvente referitoare la Convenţia ONU privind drepturile copilului

Ce este?

Convenţia Naţiunilor Unite privind Drepturile Copilului este un tratat internaţional de drepturi ale omului care îi privește pe tineri. A fost aprobată de Adunarea Generală a Naţiunilor Unite în anul 1989. Convenţia este alcătuită din 41 de articole referitoare la drepturile tinerilor, un articol despre sensibilizarea şi educarea publicului, precum şi 12 articole despre monitorizarea, ratificarea şi aplicarea prevederilor sale. Convenţia privind Drepturile Copilului a fost adoptată de mai multe ţări decât orice alt tratat internaţional de drepturile omului. În decembrie 2008, 193 de ţări o semnaseră sau o ratificaseră.

Prin urmare, ce înseamnă *„copil”* conform Convenţiei?

Când Naţiunile Unite folosesc termenul „copil” se refera la toţitinerii sub 18 ani, cu excepţia situaţiei în care vârsta majoratului (când se consideră că persoana este adultă) este considerată a fi mai mică. Acest aspect este indicat în articolul 1.

Cum funcţionează Convenţia?

Deşi nu este o lege naţională, principiile Convenţiei trebuie să fie reflectate în legislaţia, politicile şi programele naţionale ale ţărilor care au semnat-o şi ratificat-o. Guvernele trebuie, de asemenea, să înainteze rapoarte periodice la Naţiunile Unite referitoare la progresul atins în aplicarea Convenţiei. Sistemul de raportare îndeamnă guvernele să respecte drepturile tinerilor.

Aduce cu sine Convenţia ONU vreo schimbare în viaţa noastră?

Prin ratificarea Convenţiei, guvernele se angajează să respecte drepturile celor sub 18 ani de a participa la luarea deciziilor care-i afectează, de a supravieţui şi de a fi protejaţi de rău. Articolul 4 spune că guvernele trebuie să aloce toate resursele posibile pentru a asigura respectarea drepturilor noastre economice, sociale şi culturale. Buna înțelegere a conținutului și a scopului Convenţiei va determina ca aceste drepturi să stabilească modul în care sunt trataţi tinerii.

2. Drepturile copiilor – parte a procesului de asigurare a drepturilor omului

Convenţia este instrumentul privind drepturile omului care a cunoscut cel mai mare succes, din perspectivă istorică, fiind ratificat de toate ţările lumii, cu excepţia a două state și conferind astfel copiilor un loc central în procesul de asigurare universală a drepturilor omului. Prin ratificarea acestui instrument, guvernele naţionale s-au angajat să protejeze şi să asigure drepturile copilului şi au convenit să-şi asume răspunderea pentru acest angajament în faţa comunităţii internaţionale.

Elaborată pe baza unor sisteme juridice şi a unor tradiţii culturale diferite, Convenţia privind drepturile copilului este un set de standarde şi obligaţii nenegociabile, asupra cărora există un acord universal. Instituie drepturile de bază ale omului pe care le au copiii de peste tot din lume – fără niciun fel de discriminare:
- dreptul la supravieţuire;
- dreptul la dezvoltare deplină;
- dreptul la protecţie faţă de influenţele dăunătoare, abuz şi exploatare;
- dreptul la participarea deplina în cadrul vieţii familiale, culturale şi sociale.

Fiecare drept instituit prin convenţie este inerent demnităţii umane şi dezvoltării armonioase a fiecărui copil. Convenţia protejează drepturile copilului prin faptul că stabileşte standarde aplicabile asistenţei medicale, educaţiei şi serviciilor juridice, civile şi sociale. Aceste standarde reprezintă jaloane pe baza cărora se poate evalua progresul. Statele care sunt parte la convenţie sunt obligate să dezvolte, să ia toate măsurile şi să elaboreze toate politicile în lumina intereselor supreme ale copilului.

Convenţia privind drepturile copilului este primul instrument juridic internaţional obligatoriu, care încorporează întregul registru al drepturilor omului - drepturi civile şi politice, precum şi drepturi economice, sociale şi culturale. Au fost adoptate două protocoale opţionale privind implicarea copiilor în conflictele armate şi privind vânzarea copiilor, prostituţia şi pornografia infantilă, în scopul

consolidării prevederilor Convenţiei în aceste domenii. Au intrat în vigoare la 12 februarie şi respectiv 18 ianuarie 2002.

Dezvoltarea societăţilor moderne ridică o altă întrebare: dreptul la libertate favorizează dezvoltarea societăților pluraliste, încurajând într-o anumită măsură secularizarea și adoptarea unor stiluri de viață individualizate. Cum pot aceste societăţi să păstreze un consens minim privind valorile de bază care se aplică tuturor cetăţenilor?

Drepturile omului şi drepturile copilului au contribuit semnificativ la transformarea lumii într-un loc de trai mai sigur şi mai uman, dar şi la modernizarea sistemelor politice, economice şi culturale de peste tot din lume. Cu toate acestea, niciodată nu trebuie considerate drept dat şi fiecare generaţie trebuie să contribuie la dezvoltarea acestora, să le înnoiască şi să se lupte pentru ele, pentru a îndeplini angajamentul privind drepturile omului şi ale copilului pe viitor.

Drepturile omului pe care se bazează drepturile copilului se bucură de o tradiţie îndelungată, cu mulţi militanţi şi paralele la nivelul marilor religii şi filosofii lumii. Drepturile omului modern au fost instituite în epoca iluminismului şi au inspirat revoluţiile americană şi franceză. În prezent, constituţiile scrise şi nescrise a numeroase state democratice moderne cuprind o declarație a drepturilor. În decursul istoriei lor, drepturile omului au avut o importanţă specială, deoarece s-a dorit protejarea celor slabi în fața celor puternici. Tocmai din acest punct de vedere devin drepturile copilului importante: dintre toate categoriile, minorii reprezintă grupul cu statutul juridic cel mai slab faţă de puterile executive.

Procesul de dezvoltare a drepturilor omului, sub formă revoluționară sau evolutivă, a creat generaţii succesive de drepturi: drepturile clasice privind libertatea, drepturile sociale care se concentrează pe valoarea egalităţii şi, încă mult discutatele drepturi ecologice şi din societate care abordează chestiuni legate de dezvoltare şi dependenţă reciprocă în contextul globalizării, precum şi, ca o specificaţie ulterioară, drepturile copilului.

Procesul de elaborare şi de extindere a drepturilor omului şi ale copilului continuă și, probabil va continua mereu: a fost pusă sub semnul întrebării pretenţia universală la drepturile omului şi ale copilului, drepturile omului şi ale copilului sunt interzise de către dictaturile şi regimurile autocratice, iar dezvoltarea dinamică a societăţii moderne şi a tehnologiei vine cu noi întrebări şi provocări. De exemplu, cum poate fi protejată confidenţialitatea comunicaţiilor în epoca internetului?

Drepturile omului au dobândit din ce în ce mai multă importanţă în calitate de cadru al eticii secularizate, după cum au fost codificate prin intermediul Cartei ONU şi al Convenţiei Consiliului Europei privind Drepturile Omului. Ele reprezintă singurul set de valori care are șansa să fie acceptat în mod universal de către comunitatea mondială.

Cu toate acestea, există state care își folosesc greşit drepturile de suveranitate, sub pretextul protecției acestora, încălcând drepturile de bază ale omului şi drepturile copiilor. Întrebarea următoare rămâne încă fără răspuns: cum trebuie să fie puse în aplicare şi protejate drepturile omului şi ale copilului într-o lume de state suverane, care include democraţiile şi dictaturile. Din câte se pare, Carta ONU trebuie să continue să fie elaborată, astfel încât să protejeze nu numai pacea dintre state, ci şi pacea din interiorul acestora.

Drepturile omului - și, în strânsă legătură cu acestea, drepturile copilului – sunt universale. Acesta este angajamentul care le face să rămână în picioare sau să nu fie respectate. Sunt indivizibile, nu pot fi preschimbate şi nici limitate doar la stadiul de folclor politic al lumii occidentale.

Drepturile omului sunt drepturi naturale - sunt nealienabile. Prin urmare, nicio autoritate statală nu are puterea de acorda sau de a interzice drepturile omului, ci trebuie, mai curând, să le recunoască şi să le protejeze. Implicaţia drepturilor omului este că statul serveşte individul şi nu invers. Se aplică fiecărui om, indiferent de vârstă, sex, origine etnică, naţionalitate şi aşa mai departe.

Cu toate acestea, drepturile omului înseamnă şi nişte răspunderi. De exemplu, drepturile la libertate ale unei persoane trebuie să fie puse în balanţă cu cele ale celorlalţi semeni ai săi: sfera mea de libertăţi nu poate fi extinsă pe cheltuiala celorlalţi. De exemplu, libertatea de exprimare nu include dreptul de a-i insulta pe ceilalţi. În anumite ţări, libertatea de a avea proprietăţi, cu referire la proprietatea asupra fabricilor şi a mijloacelor de producţie, este limitată prin lege la controlul deciziilor conducerii referitoare la siguranţa slujbelor angajaţilor. Întrebările legate de echilibrarea şi restricţionarea drepturilor omului reprezintă o permanentă sursă de probleme şi procese care trebuie să fie soluţionate prin decizii politice şi/sau prin jurisdicția constituţională. Acest lucru explică, de asemenea, de ce diferitele „tipuri” de drepturi ale omului, ca atare, au apărut în cadrul democraţiilor mondiale.

3. Cum au fost create drepturile copiilor

1945	După cel de-al Doilea Război Mondial, multe popoare ale lumii au format o uniune - Organizaţia Naţiunilor Unite, pe scurt, ONU. Au dorit ca, împreună, să susţină pacea şi libertatea în lume.
10 decembrie 1948	În această zi a fost adoptată, în cadrul Naţiunilor Unite, Declaraţia Universală a Drepturilor Omului. Aceste drepturi de bază ale tuturor fiinţelor umane din lume au fost, de asemenea, înţelese că fiind aplicabile copiilor. S-a sugerat curând că, totuşi, copiii sunt ceva special şi, prin urmare, au nevoie de o protecţie specială.
1950	A fost creat un prim proiect al drepturilor copilului. Timp de mai mulţiani, reprezentanţii statelor membre l-au discutat în cadrul Organizaţiei Naţiunilor Unite.
20 noiembrie 1959	În această zi, Naţiunile Unite au adoptat Declaraţia Drepturilor Copilului. Această declaraţie nu este obligatorie pentru toate statele, însă are avantajul de a se adresa tuturor statelor ca fiind o recomandare pentru politicile lor viitoare.
1979	Acest an a fost sărbătorit în întreaga lume ca Anul Copilului. S-a reflectat asupra drepturilor copilului, care au fost discutate peste tot. Spre binele copiilor, din ce în ce mai mulţi oameni au dorit ca aceste drepturi să fie elaborate mai în detaliu şi, ceea ce este şi mai important, să devină obligatorii din punct de vedere juridic.
20 noiembrie 1989	În această zi, Adunarea Generală a Organizaţiei Naţiunilor Unite a adoptat în unanimitate *Convenţia privind drepturile copilului* ori, numită și *Acordul privind drepturile copilului*. De-atunci, aproape toate guvernele naţionale din lume au semnat Convenţia privind drepturile copilului. Atunci când au procedat astfel, au promis să facă drepturile copilului cunoscute în țările lor, să le aplice şi să acorde o atenţie specială protecţiei copiilor. Cu toate acestea, în multe locuri din lume copiii sunt subiectul unor grave nedreptăți. Fiecare dintre noi este responsabil şi trebuie să facă ceva pentru ca toți copiii din lume să se bucure de drepturile lor.

4. Drepturile copiilor: experimentare, cunoaștere și aplicare

Copiii ar trebui să ştie care le sunt drepturile, dar ar trebui, de asemenea, să înveţe şi cum să le aprecieze şi să le folosească. În acest scop, e nevoie ca şcoala să le permită să treacă printr-o serie întreagă de experienţe de învăţare a drepturilor copilului, care se pot subsuma celor trei categorii cheie ale educației pentru cetățenie democratică (ECD), după cum urmează.

Experimentarea drepturilor copilului („a învăța prin“) – Elevii experimentează drepturile copilului ca pe nişte principii care reglementează clasa şi comunitatea şcolară și care astfel au impact directasupra lor. Această categorie ține de formarea atitudinilor, valorilor și abilităților.

Învăţare despre drepturile copilului („a învăța despre“) – Elevii ştiu şi înţeleg care le sunt drepturile. Pentru un astfel de proces în care cunoașterea și înțelegerea sunt în centru, este importantă abordarea inductive, bine planificată și condusă de profesor.

Aplicarea drepturilor copilului („a învăța pentru“) – Elevii sunt încurajaţi să-şi folosească drepturile în clasă şi în şcoală. Astfel, sunt pregătiţi pentru viitorul lor rol, de cetăţeni informaţi şi activi într-o comunitate democratică (participare şi în clasă, şi în viața adultă). A învăţa în spiritul drepturilor copilului şi al drepturilor omului („prin”) şi a învăţa cum să participi în cadrul unei comunităţi democratice („pentru”) reprezintă un angajament pentru întreaga comunitate şcolară. Toţi profesorii şi directorii de şcoală trebuie să-şi asume rolul care le revine, la fel şi elevii şi părinţii lor.

Cele trei dimensiuni ale învăţării se susţin şi se completează reciproc. Manualul descrie oportunitățile de a iniția și pune în practică activități adecvate de învățare. În mod deosebit, „a învăţa prin” drepturile copilului implică o alegere atentă a metodelor de predare care să le permită elevilor să perceapă şcoala drept o micro-comunitate guvernată de principiile drepturilor omului şi ale copilului. Pentru a ajunge aici, copiii trebuie să se simtă respectați ca persoane, iar opiniile lor să fie luate în considerare în cadrul discuţiilor sau al deciziilor. Experienţele copiilor și tinerilor trebuie respectate și analizate, iar aici este punctul în care experienţa lor reală de viaţă se leagă de informaţii şi de reflecția asupra drepturilor omului şi ale copilului.

Experimentarea, cunoașterea și punerea în aplicare a drepturilor copilului și ale omului de către elevi – adică participarea autentică la o comunitate democratică - în cadrul școlii este, fără îndoială, o sarcină dificilă pentru întreaga comunitate școlară. Nu doar profesorii și conducerea școlii, dar și copiii și părinții lor trebuie să se implice pentru de a realiza cu succes acest lucru. Principiul participării este o componentă vitală în acest proces. Astfel, multe forme de participare deja practicate în sălile de clasă și în comunitățile școlare devin parte a educației pentru drepturile copilului.

Diferite moduri de participare

Participarea poate începe în clasă sau în comunitatea școlară și se poate extinde către societate:

1. Informarea individuală despre diferite probleme şi lideri.
2. Redactarea de texte privind probleme şi lideri actuali.
3. Dezbaterea problemelor actuale.
4. Susţinerea anumitor cauze în cadrul comunităţii.
5. Înfiinţarea unui grup de sprijin (sau a unui partid politic) sau aderarea la o organizaţie comunitară.
6. Participarea la reuniunile unui grup de sprijin (en., *advocacy*).
7. Conducerea unei organizaţii nonguvernamentale.
8. Votarea în cadrul alegerilor.
9. Sprijinirea candidaților în campanii electorale.
10. Depunerea candidaturii într-o campanie electorală şi asumarea mandatului oferit prin alegeri.
11. Plătirea impozitelor.
12. Activismul.
13. Îndeplinirea serviciului militar.
14. Utilizarea canalelor juridice existente cum ar fi contactarea funcţionarilor guvernamentali, susţinerea acţiunilor în instanţă etc.

5. Abordarea pedagogică: învățarea cu ajutorul exemplelor

Acest manual adoptă abordarea inductivă clasică de a preda folosind exemple. Prin intermediul studierii sau al experimentării unuia sau al mai multor exemple, elevii pot asimila un principiu sau o viziune abstractă, generală. Manualul prezintă cei trei paşi pe care trebuie să-i facă profesorii atunci când doresc să folosească exemplele în predare:

1. Alegerea atentă a unuia sau a mai mutor exemple; stabilirea celui mai bun context sau metodă pentru a prezenta exemplul/ exemplele elevilor.
2. Stabilirea unor etape clare de discuţie şi reflecţie, prin care elevii vor înţelege şi vor ajunge să cunoască aspecte generale și conceptele de bază pe care exemplul le-a pus în evidenţă.
3. Crearea unor situații adecvate pentru ca elevii să aplice noile cunoștințe în context noi (transfer de cunoștințe).

Pentru a sprijini profesorul să parcurgă etapa a doua, matricea următoare va fi folosită pentru toate temele, abordându-se cele trei dimensiuni ale educației pentru cetățenie demcratică și pentru drepturile copilului. Sunt sugerate întrebări cheie pentru ghidarea procesul de reflecţie al elevilor în clasă. Efortul de reflecţie parcurs de elevi este important, deoarece obiectivele învăţării n-ar trebui să rămână în mintea profesorilor sau a elevilor, ci trebuie exprimate de elevi cu propriile lor cuvinte, ca ceva ce au înţeles, experimentat, pentru care s-au pregătit sau pe care vor să-l pună în practică în viitor. Prin împărtăşirea opiniilor/ gândurilor în clasă, elevii beneficiază reciproc, la fel și întreaga comunitate a clasei.

Învăţarea va deveni mai puternică şi eficace dacă elevii vor şti de ce şi pentru ce învaţă anumite informaţii, concepte şi categorii, abilități,moduri sau principii de conduită în comunităţile democratice. Etapele de reflecţie şi de discuţie, prin urmare, nu ar trebui doar să tragă concluzii generale pe baza exemplelor concrete, cişi să abordeze întregul proces de învăţare. În termenii învăţării constructiviste, elevii vor conştientiza propriul stil de învățare, vorafla ce tip de cursant sunt, care sunt punctele lor forte şi nevoile lor specifice de învăţare. Predarea în spiritul drepturilor omului („prin” acestea) îi încurajează pe profesori să le pună la dispoziţie elevilor spaţiul şi timpul necesare pentru a învăța în concordanță cu propriile nevoi. Astfel, este posibil să ne dăm seama

de profilul nostru de persoană care învață, ca parte a identității noastre.

Din perspectiva conducerii democratice, profesorul ar trebui, de asemenea,să discute cu elevii care sunt obiectivele învățării,mod în care planificarea lecţiilor ar deveni un exerciţiu de adoptare democratică a deciziilor.

În sfârşit, această formă de meta-învăţare aplicabilă activităților de educație pentru drepturile copilului ne arată cum să-i învățăm pe elevi să-şi organizeze propriul proces de învăţare. În societăţile moderne, procesele de schimbare, de exemplu, din cadrul societăţii, al tehnologiei, al economiei, al globalizării sau al mediului devin mai dinamice şi complexe. Acest fapt le impune noi provocări generaţiilor viitoare - pentru a reuşi în viaţa profesională şi pentru a participa la luarea deciziilor, se vor angaja într-un proces de învăţare pe tot parcursul vieţii, fiind nevoiți să soluţioneze probleme pe care nu le poate anticipa nimeni în prezent, în cadrul şcolii. Prin urmare, elevii noştri trebuie să devină experţi în învăţarea prin colaborare, lucrul în proiecte, evaluarea proceselor şi rezolvarea de probleme. În acest manual, am sugerat câţiva paşi mici pentru copiii care se afla la începutul vieţii lor de învăţăcei.

6. Învățarea bazată pe sarcini de lucru: *călăuzirea* învățării

Unităţile de învățare sunt concepute ca mici proiecte; elevii se confruntă cu probleme uzuale activității din cadrul proiectelor - referitoare la obiectul acestora, la organizarea activităţii, la comunicare, la respectarea programului etc. Prin identificarea și soluționarea acestor probleme, elevii îşi vor dezvolta o gamă largă de competenţe (învăţarea bazată pe sarcini de lucru).
În cadrul unităţii de învățare 1, copiilor li se dă sarcina de a crea o floare care să conțină numele şi fotografia lor. Ei sunt lăsați să decidă, de exemplu, cum vor desena floarea, de unde vor obţine materialele, cum vor găsi o fotografie şi cum îşi vor planifica timpul. Astfel, copiii vor învăţa o mulţime „la locul de muncă”, însă profesorul trebuie să se gândească cu atenţie la maniera în care să formuleze sarcina, să hotărască asupra întrebărilor, cum ar fi: De cât timp vor dispune copiii? Ce materiale trebuie să le pun eu la dispoziţie? Ar trebui să le dau câteva părţi ale florii care sunt gata făcute? (Consultaţi variantele unității 1).

Acest exemplu arată că, de la o vârstă foarte fragedă, copiii sunt încurajaţi să-şi asume răspunderea pentru activitatea efectuată la clasă, împărţind răspunderea cu profesorul. Acest tip de experienţă de învăţare este important dacă elevii trebuie să-şi planifice ”mai” independent activitatea într-un stadiu următor.

În educaţia pentru drepturile copilului, ca ramură a ECD, profesorul va avea o gamă largă de roluri şi activităţi. A preda „despre” drepturile copilului este o activitate care corespunde funcţiei clasice de instruire şi de informare - prin intermediul unei prelegeri, al unei sarcini de lectură, al unui videoclip etc. Pe de altă parte, a preda „prin” şi „pentru” drepturile copilului înseamnă ca profesorul să-şi reflecte comportamentul şi personalitatea pentru a servi drept model. Copiii vor percepe mesajul unui adult că fiind credibil dacă comportamentul său îl susţine, de exemplu prin tonul vocii, prin înţelegere, prin toleranță, cinste sau încurajare. După cum o demonstrează toate unităţile din manual, metodele de predare şi de învăţare se adecvează îndeaproape materiei de predat. Învăţarea bazată pe sarcini de lucru necesită o planificare şi o pregătire atentă din partea profesorului, care ar putea părea apoi că este mai puţin activ în sala de clasă. Cu toate acestea, în timp ce elevii lucrează, profesorul ar trebui să-i supravegheze cu atenţie, deoarece astfel le va observa competenţele și nevoile de învăţare în ceea ce priveşte cunoașterea şi înţelegerea, aptitudinile şi valorile.

7. Predarea drepturilor copilului: întrebări cheie care să ghideze alegerea metodelor didactice

Am încercat în acest manual să descriem mici proiecte pentru predarea drepturilor copilului într-un mod care să promoveze învăţarea bazată pe sarcini, concentrarea pe soluţionarea de probleme, predarea-învăţarea interactivă şi centrată pe elev, şcoala ca un model de societate, ghidată de principiile drepturilor omului şi ale copilului. Profesorul poate transfera această abordare către alte teme sau sarcini. Metodele didactice reprezintă o parte importantă a mesajului. Alegerea adecvată a metodelor care susţin conţinutul şi învăţarea poate fi observată în întregul manual. Următoarele întrebări cheie pot servi drept linii directoare atunci când se planifică şi alte proiecte de acest tip.

Întrebări cheie	Referințe la modulele din manual
Temele şi metodele sunt adaptate cunoştinţelor, atitudinilor şi aşteptărilor elevilor?	Profesorul trebuie să ia această decizie şi să hotărască de ce fel de îndrumări au nevoie elevii.
Structura elevilor (de exemplu, gen, origine etnică şi nevoi de învăţare) defineşte condiţiile de învăţare din clasă. Profesorul a avut în vedere aceste condiţii specifice atunci când a ales metodele?	Doar profesorul poate răspunde la această întrebare. Condiţiile specifice de învăţare dintr-o clasă pot necesita ca un proiect să fie modificat, pentru a ține cont de anumite aspecte sau nevoi.
Metodele au stimulat şi păstrat dorinţa elevilor de a învăţa?	Abordarea generală a învăţării bazate pe sarcini din cadrul acestor module asigură implicarea activă a elevilor.
Metodele susţin iniţiativa personală a elevilor şi le permit să-şi organizeze procesul de învăţare?	Demersul didactic a fost elaborat sub forma proiectelor, acordând elevilor responsabilitatea pentru activitatea lor, inclusiv responsabilitatea pentru gestionarea timpului. Riscul de eşec corespunde situaţiilor din viaţa reala şi, tratat cu empatie, oferă importante ocazii de învăţare.
Metodele permit elevilor să își expună experienţa şi acţiunile lor personale?	Toate modulele includ o etapă de informare, iar unele dintre acestea solicită elevilor să reflecteze asupra experienţelor anterioare de învăţare.
Metodele îi încurajează pe elevi să analizeze problemele şi temele din perspective diferite?	De ex., unitatea de învățare 1 - Am un nume. Copiii conştientizează modul în care se percep unii pe ceilalţi şi că fiecare individ are o personalitate unică. De ex., unitatea de învățare 8 – Construim un afiş. Un drept al copilului este analizat din diferite puncte de vedere.
Metodele susţin gândirea critică şi discuţiile din clasă?	Toate proiectele includ discuţii şi elemente de stimulare a gândirii critice.
Metodele permit învăţarea cu „mintea, inima şi mâna”?	Crearea unei opere de artă, a unei cutii de comori, acționarea ca magicieni!
Metodele permit elevilor să-şi valorifice competenţele în practică?	Învăţarea în diferite medii (lucru individual, învăţare prin cooperare, sesiuni plenare). Proiectele conduc la rezultate vizibile. Reflectarea asupra învăţării îi ajută pe elevi să-şi conştientizeze progresele şi realizările.
Metodele le permit diferitelor tipuri de persoane să înveţe în moduri diferite (învăţarea constructivistă)?	Diferitele contexte de învăţare şi gama largă de activităţi le permit diferitelor tipuri de elevi să lucreze şi să se dezvolte conform nevoilor proprii.
Metodele îi ajută pe elevi să-şi dezvolte competențe de bază (de exemplu, strângerea deinformaţii, efectuareaunei prezentări, planificarea unui proiect, lucrul pe echipe)?	Lucrul în proiecte favorizează formarea competențelor de bază, precum: strângerea de informaţii, efectuarea unei prezentări, planificarea unui proiect, lucrul pe echipe.

8.“Dar asta înseamnă că am dreptul la pauză, nu-i aşa?”

Drepturile copilului în clasă

Profesoara Sadina Siercic și-a pregătit cu atenție ora. Elevii sunt așezați pe grupuri. Pupitrele lor îndeplinesc rolul de mese ale grupurilor, pe care sunt aşezate nişte cartonaşe. La o masă sunt iepurașii, la o alta, urşii, iar tigrii sunt aşezaţi în jurul celei de-a treia mese. Plin de emoţie, un iepure deschide plicul de pe masa sa. Profesoara îi cere elevului de opt ani să citească cu voce tare ce este scris pe cartonaş.
Iepurele citeşte: „Copiii au dreptul să beneficieze de asistenţă şi tratament medical de cel mai înalt nivel.” şi se aşează din nou la masa sa. „Era și un număr pe cartonaș”, spune profesoara. „Acum nu facem ora de aritmetică, dar şi numărul este important!” Ascultător, iepurele stă din nou în picioare şi citeşte: „Articolul 24”. Profesoara este mulţumită. Iepurele poate veni la tablă în faţa clasei. Articolul 24 este arătat tuturor pe o bucată de hârtie colorată, de forma unui balon. Îl poate pune pe tablă.

Pe tablă este loc pentru multe baloane. Împreună, copiii vor lua un balon cu cuvintele „drepturile copilului”. Profesoara este la fel de bucuroasă ca şi elevul. „Acesta este dreptul pe care-l aveţi”, le spune copiilor şi merge mai departe. „În toate plicurile se află mai multe drepturi. Fiecare drept este un balon.” Copiii au înţeles. Acum sunt mai multe mâini în aer. Sunt cu toţii nerăbdători să deschidă un plic, să citească şi să vină în faţă, să lipească balonul de tablă şi să fie îmbrăţişaţi şi lăudaţi.

Această activitate continuă 45 de minute. Acum a venit rândul ursului. Rândul unei mici ursoaice, pentru a fi mai corect. Ea trage articolul 30. Citeşte „Copiii care provin din rândul unei minorităţi au dreptul să se bucure de propria cultură, să-şi practice propria religie şi să-şi folosească propria limbă.” Şi de la masa următoare, un tigru adaugă: „Copiii au dreptul la timp liber şi să se odihnească, să se joace şi să ia parte la viaţa culturală şi artistică. Articolul 31.”

Copiii din clasa a treia sunt veseli, entuziaşti şi activi. În clasă e multa mişcare şi sunt multe şoapte, iar toată lumea vrea să fie ascultată.

Este aceasta o bună metoda didactică? Este aceasta o lecţie bună de drepturi ale copilului? Cât de relevantă este pentru elevi? Cum le sunt dezvoltate competențele? Poate ar trebui menționat că această lecție a fost observată în Gorajde, în toamna anului 1998. Gorajde este un oraș din Estul Bosniei care a fost izolat de restul lumii și aproape uitat în în timpul războilului. A suferit aproape același proces de purificare etnică precum Srebrenica. În acest context, ținând cont și de faptul că lecția avea loc la doar câțiva ani după acordul de pace de la Dayton, a fost o experiență extraordinară să observăm teme precum libertatea credinței religioase și protecția minorităților abordate într-o școală din Gorajde, iar pentru elevi și profesoara lor nu era o sarcină deloc ușoară.

Să mai analizăm un detaliu din această lecție. La scurt timp după ce a sunat clopoțelul, profesoara i-a întrebat pe elevii săi de clasa a III-a ce au învățat. O fetiță din grupul ”iepurașilor” ridică mâna și spune „Acum că ştiu că există acest articol 31 care spune că am dreptul la timp liber şi odihnă. Asta înseamnă că acum am dreptul la o pauză, nu-i aşa?”

Ce s-a întâmplat? Ce a urmat? Profesoara s-a confruntat cu o situație dificilă. Eleva nu doar a învățat ceva din lecție, ci a făcut și încercarea de a aplica noua informație în situații curente. Nu am putut citi gândurile profesoarei, ci doar am presupus cât de dificil a fost momentul. Asta m-a făcut să reflectez: poate fi folosită Convenția – care a fost creată ca instrument juridic – în acest mod? Este posibil – conform paradigmei constructiviste – ca fiecare persoană să își dezvolte propria interpretare a prevederilor sale? Ce se întâmplă în clasă dacă se permite asta?

În acel moment, Sadina Siercic, profesoara clasei a III-a, în Estul Bosniei, nu a avut mult timp de reflecție asupra unor aspect complexe, juridice ori sociale. A prezentat clasei un nou concept, iar momentul unei decizii venise: un punct de referință pentru clasă. Va stabili dacă drepturile copilului rămân o lecție frumoasă cu baloane – fără impact direct asupra modului obișnuit de a gândi – ori dacă aici, în Estul Bosniei, într-o lecție din dimineața unei zile de primăvară de la finalul anilor `90, se va întâmpla ceva ce ne dorim cu toții – analizarea și aplicarea Convenției drepturilor copilului! Sadina Siercic a reacționat astfel: a privit spre clasă, apoi spre elevă și a spus: „Da, ai dreptate. Da, articolul 31 există și vă garantează, ție și celorlalți copii, dreptul la odihnă și recreere. Asta înseamnă că trebuie să mă gândesc bine câte teme vă dau. Trebuie să mă gândesc dacă e correct ca elevii care își termină sarcinile în timpul orei să nu mai aibă nimic de făcut acasă și dacă cei care lucrează mai încet și poate mai atent în

timpul orei să aibă mai multe teme și, astfel, mai puțin timp pentru odihnă și relaxare. Da, trebuie să mă gândesc la astfel de lucruri deoarece cunosc acum articolul 31”. Și a continuat: „Trebuie să vă mai spun ceva. Cunoașteți și articolul 28. Acesta garantează dreptul vostru la educație. Pentru tine și pentru prietenii tăi, asta înseamnă că timpul rămas până la pauză este alocat învățării”.

Clas a tăcut. Elevii nu erau mulțumiți de răspuns. Ce s-a întâmplat? O elevă de 8 ani a făcut efortul de a înțelege o convenție internațională, ratificată de țara sa și acceptată drept lege a statului. Mai mult, a încercat să facă legătura între convenție și viața sa de zi cu zi și să o aplice. A încercat să o interpreteze și a aplicat-o în zona adecvată, întrucât școala este cu siguranță locul în care un copil are contact cu statul din care face parte. Este locul în care se decide cum se raportează statul la copil și copilul la stat.

Și profesoara? A trait o situație similară. A permis ceea ce numim "împuternicire", încercând, în același timp, să reacționeze în mod adecvat. Sadina Siercic, din Gorajde, împreună cu elevii săi, a început să-și croiască o cale nouă. Ea a arătat - într-un mod mai mult sau mai puțin ușor de înțeles pentru un copil de opt ani – că există în cadrul Convenției cu privire la drepturile copilului, articole concurente. Articolele care, deși nu se anulează, trebuie să fie înțelese interdependent. În orice caz: în acea clasă, în acea dimineață specială, Convenția privind drepturile copiilor a fost utilizată ca instrument – despre care nu trebuie doar să știi câte ceva, ci care ar trebui să devină un system de valori aplicabil, care poate ajuta oamenii să evalueze acțiunile lor într-un context mai larg.